

Iz pjesničkog opusa Bara Boškovića

Blažević, Zrinka; Stepanić, Gorana; Tvrtković, Tamara

Source / Izvornik: **Povijesni prilozi, 2003, 24, 65 - 81**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:386011>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-25**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

Iz pjesničkog opusa
Bara Boškovića

I. ELEGIJE

PATRIAE DESIDERIUM

- Illyrici colles, atque altae antiqua Ragusae
Moenia, vagitus conscia terra mei;
Quando erit, ut vestras redeam vetus exul ad oras,
Flensque feram patriis oscula liminibus?
5 Quando erit, Adriaci relegens tumida aequora ponti
Deprecer ut faciles in mea vela Notos!
Septima jam gravidum spicis caput extulit aestas,
Et peragit cursus septima bruma suos;
Ex quo me terris Mavortia Roma Latinis
10 Abstractum a dulci distinet Illyria.
Hei mihi! si tectis potui procul esse paternis
Tempore tam longo, ferreus ipse fui.
Non me longaevus parens, aut optima mater,
Nec dulcis potuit me revocare soror.
15 Nec desiderium teneri mea pectora fratris
Contigit Armeniis aemula tygridibus.
Ipsa etiam ut terras procul hinc scrutetur apricas,
Trans freta longiquam carpit hirundo viam,
Vere novo tamen usque redit, sua tecta revisens
20 Pendula ab antiqua qualiacumque trabe.
Ipsa etiam offensi fugiens odia alta parentis
Medea, et fratris caede cruenta sui,
Saepe ad desertos retulit sua lumina Colchos,
Et lacrymans dixit, Terra paterna vale.
25 Ast ego nec patriamve meam, vel fata meorum
Sacravi externo perfidus hospitio.
Nec me discerpti fratris serere arva cruore
Spectantes, Hircanae obstupere tygres:
Nec fraudata suis per me fuit urna favillis,
30 Palleat ut magicis Cynthia carminibus.
Quid tamen haec bene facta juvant, si durius ipsa
Colchide vesanum cor mihi robur habet?
Si pater, et genetrix, et quidquid dulce putatur,
Nomina sunt animo vilia facta meo.
35 Ah pietas; ah humani vetus incola sensus
Atque expulse meo e pectore dulcis amor,
In nostros remeate sinus, animamque rigentem
Mollite, et sacra conficite usque face.
Ibimus, Adriaci, sic stat, sulcabitur undas
40 Aequoris; o cupidae pandite vela rati.
Martia Roma vale, nimium mihi cognita longo
Tempore, nunc demum jusque, piumque vocant.
Sterne viam, Neptune, iras compesce furentes
Undarum, patria est terra petenda mihi.
45 Fac Zephyros spirare leves, animamque Favoni
Lascivire alis per freta purpureis.
Nympharumque chori circumfundantur eunti,
Tethys, cumque sua Doride Nereides;
Et Glaucus puppim impellat, viridisque Palaemon
50 Proram occursuris subtrahat a scopulis.
Quod si forte negent faciles maria aspera cursus,
Et toto praeceps impete regnet hyems,
Aethera carpemus medium: maria ipsa stupebunt
Per non assuetas me dare vela vias.

ČEŽNJA ZA DOMOVINOM

- Ilirski bregovi kao i zidine drevne Raguze
Visoke, zemljo što moj predobro poznaješ jauk;
Kad ću se, prognanik stari, na vaše vratiti žale,
Plaću da utisnem svoj cjelov na očinski prag?
5 Kad ću, prevaljujuć burnu pučinu Jadranskog mora
Molit da bude mi blag južnjak u jedrima svim!
Sedmo već je ljeto teškim urodilo klasjem,
Zima sedmi svoj upravo svršava tijek;
Otkada mene koga je latinska odvukla zemlja
10 Dijeli od ljubljenog tla ilirskog martovski Rim.
Jao, kad mogoh biti daleko od očinskog krova
Tako dugo ja, čitav od željeza bjeh.
Niti ostario otac, niti predobra mati,
Sestra premila čak vratit me nemaše moć.
15 Niti bratska čežnja dirnula moje je grudi
Kojima takmacem bit' mogla je armenska zvijer:
Da bi istražila tako daleke sunčane zemlje
Preko pučine čak lasta se dala na put.
Ipak, čim proljeće dode vraća se vidjeti gnijezdo
20 Koje pod trošan se sav nekakav smjestilo krov.
Čak i Medeja bježeć od silne ljutita oca
Mržnje, jer ona krv brata je prolila svog,
Često je svračala pogled na Kolhidu s kojom se dijeli
I u suzama sva rodni pozdravljaše kraj.
25 A ja prokleo nisam domovinu, sudbinu svojih
Nevjeran, kako bi dom pružio strani mi svijet.
Nit' se zapanjise hirkanski tigri gledajuć kako
Razdrijetog brata svog krvlju zasijavam tlo:
Niti lišo ja sam urnu pepela njena,
30 Da uz čarobni pjev mjesečev prohljedi srp.
Što pak dobra djela koriste kada je tvrda
Mahnitog srca mi moć nego Kolhidanka ta?
Kad su otac i majka i sve što dragim se smatra
Postali duši toj nazivi isprazni tek.
35 Odanosti, o drevna stanovnice ljudskoga duha,
Ljubavi slatka što bje moju napustila grud,
Vi se u moja njedra vratite, otvrdlu dušu
Smekšajte, posvuda vi svetu užežite luč.
Krenut ću, odluka to je, izbrazdat valove mora
40 Jadranskog raspnite sad jedra na žudeni brod.
Zbogom, martovski Rime, poznat mi predugo bješe,
Čujem napokon ja prava i vjernosti zov.
Neptune, poravnaj stazu i srdžbu zauzdaj morskih
Valova, očinski kraj moram pohoditi ja.
45 Podigni zapadne vjetre kao i dašak Favonâ,
Pučinom nek šumi svud purpurnih krila im let.
Neka putnika opkole Tetida, zborovi Nimfa,
Svaka Nerejka kći, Dorida mati uz njih.
Krmu Glauko nek gura, Palemon nek odvlači pramac,
50 Izbjegne zelenu hrid što mu prepriječit će put.
Ako i bijesna mora uskrate plovidbu laku,
Naglo žestinom svom nasrne ljutita stud,
Krenut ću posred neba, mora zanijemit će sama
Što ću jedrima proć neubičajen put.

55 Nec tu, Daedale, eris coelo libratus ab alto
 Unica venturi temporis historia.
 Daedalus, ut perhibent, patriae telluris amore
 In labyrinthaei dum jacet arce doli,
 60 Avulsam volucrum plumam sociavit in alas,
 Artifices pennis applicuitque manus.
 Par causa, idem amor est nobis: Amor ipse lacertis
 Aptabit pennas, remigiumque meis.
 Quin etiam ipse meos anteibit in aethere cursus
 Aliger, ignotae duxque comesque viae.
 65 Qualis sidereae sublimis e vertice pinus
 Mater vix natis anteit alitibus.
 Tunc mihi nec medio placeat signa ardua coelo
 Discere, nec geminos visere velle polos,
 Erigonemque, Ursamque, et qua se parte videndum
 70 Explicet, et stellas abluat Eridanus.
 Icare, linque ducem, medioque invecus Olympo
 Aemulus ignivomis, i, licet, usque rotis.
 Illyris Adriaco ridet qua littore tellus,
 Indeclinata me feret aura via.
 75 Teque alta aspiciens superantem sidera, dicam
 Dulcior est ipsis Patria Sideribus.

55 Neće o tebi, Dedale, koji si plovio nebom
 Jedinom priču znat godišta koja će doć.
 Dedal, kako vele, iz ljubavi prema domaji,
 Kada u zgradi bje varki labirintskih on,
 Oćerupano perje ptica tad spoji u krila,
 60 Pera dodavši ta umješnim rukama k tom.
 Jednak razlog, ista ljubav je naša: ta ljubav
 Mišice stvorit će dv'je krilom i veslom u mah.
 Neka i moj let taj krilonoša predvodi nebom,
 Voda i pratilac moj kad mi je nepoznat put,
 65 Ko što sa najvišeg vrha bora obasjanog zvijezdem
 Majka predvodit zna ptiča tek izleglih let.
 Neće tad goditi meni upoznati daleke zvijezde,
 Razgledat neću htjet ni jedan ni drugi pol,
 Medvjeda i Erigonu, nit' stranu na kojoj Eridan
 70 Oku se otkriva sav, zvijezde oplakuje k tom.
 Ikare, ostavi vodu, plovi sred svoda nebeskog,
 Leti, takmaće ti, kola vatororigih sved.
 K ilirskome kraju što smiješi se jadranskim žalom,
 Na taj zacrtan put neka me odnese zrak,
 75 Reći ću, gledajuć tebe što visoke pretječeš zvijezde:
 Draža si, domajo, ti nego li zvijezde su sve.

Prevela Zrinka Blažević

AD AMICUM IN PATRIA COMMORANTEM

Esse quid hoc dicam, quinos reparata per orbes
 Pallida quod sextis Luna laboret equis,
 Nec tamen ulla tuis mihi venit epistola verbis,
 Officio charae destitutorque manus?
 5 Fallor, an absentis nulla est tibi gratia nostri,
 Et meus e toto pectore fluxit amor?
 Quod pactum inter nos, quae coniuravimus ambo,
 Fallor, an insanis sunt data ferre Notis?
 Nam memini, summa cum discessurus arena
 10 Lassarem amplexus in tua colla meos,
 Per mare dicebas, per quae tibi fausta precamur
 Flamina, per dubias quae regit Ursa rates;
 Nulla per Illyricos volitabunt carbasa fluctus,
 Quin eat in charas littera missa manus.
 15 Haec promissa fides, haec est iurata voluntas,
 Sic fuerat noster decipiendus amor?
 Ut scopulos, et iniqua feris freta concita ventis,
 Anne putas surdis auribus esse Deos?
 Sentit, et offensum furit ad periuria Numen;
 20 Forsan et illa tuum destinat ira caput.
 Quo tamen abripior? furis agitatur iniquis,
 Et meus in dubio crimine saevit amor.
 Novi ego quid Boreas, quid aquosus possit Orion,
 Quantus in Illyricas incubet Auster aquas.
 25 Novi, quam subito se misceat Adria fluctu,
 Haerentes scopulis detineatque rates.
 Ah potius fluctus, inimicaque flamina peccent,
 Quam tua sit nobis insimulanda fides.

ELEGJA PRIJATELJU KOJI JE OSTAO U DOMOVINI

Zašto rekao ne bih - u pet se obnovi mijena,
 Blijeda Luna što šest sprega umorit će već,
 Da mi stiglo još nije ni jedno pismo od tebe,
 Drage zar ruke me trud sasvim zanemari sad?
 5 Da li se varam il' mio ti više odsutan nisam
 Te je iz srca tvog ljubav već otekla sva?
 Naš međusobni zavjet, obostrana zakletva ona:
 Da li se varam, il' njih vjetar je odnio lud?
 Prije no što ću, sjećam se, s ruba se otisnut žala,
 10 Čvrsto bio sam vrat tada objumio tvoj,
 Kazao ti si: "morem, gdje tebi za povoljne vjetre
 Molim, kolebljiv gdje brod upravlja Medvjeda sjaj,
 Neće ni jedno jedro lepršat na ilirskom valu
 Da ne nosi i list predragim rukama slan."
 15 To je zadana vjera, to je prisegnuto htijenje:
 Mora li tako baš sva ljubav obmanuta bit?
 Poput hridi i pučine divljim sibanih vjetrom,
 Misliš li da su svi bozi izgubili sluh?
 Čuti i bjesni božanstvo koje nepravda vrijeda,
 20 Možda je njegov gnjev usmjeren na tebe baš.
 Kamo zastranio ja sam? Ljutnja me podbada kleta,
 Ljubav mi obuže bijes, al' je nedokazan grijeh.
 Znam što može sjevernjak, što kišni može Orion,
 Kako južnjak zna ilirski uzburkat val.
 25 Znađem kako se naglo Jadran miješati stane,
 Usidreno on brodovlje baca na hrid.
 Radije krivci nek budu val i dušmanski vjetri,
 Nego da mora me baš tvoja iznevjerit riječ.

- Candida Penelope tardum culpabat Ulyssem,
30 Dum nocturna suum dextra retexit opus.
Et saepe apposita vigilans ad pensa lucerna
Illius audita est de levitate queri.
Cum tamen ille Ithacam velisque animoque secutus
Duceret invitata per vada salsa moras.
- 35 Sic, puto, sic tumidis tua littera fertur in undis,
Pugnat et insani vincere iura maris.
Firmus amor tuus est: ventos culpemus, et undas.
Crimen de nostris questibus Auster habet.
Ergo, age dum pelago deferveat ira tumentis,
40 Et liceat de te discere plura mihi;
Mens mea in amplexu saltem decurrat amicos,
Perque interdictas devolet ipsa vias.
Sic facimus: praesens animo mihi fingeris, et te
Captantem in patrio frigora rure sequor.
- 45 Dum moles rerum, et curas pertaesu iniquas,
Aestatem umbrosis protegis arboribus:
Latratuque canum campos, silvaque fatigas,
Et quatis innocua tela cruenta manu.
Nunc tibi caedendas dat Montovierna^a volucres,
50 Nunc tibi dat pisces pulchra Gravosa^b suos,
Aut geminae te nunc inter confinia lymphae
Detinet umbroso nobilis Umbla^c sinu;
Illyrici decus Umbla maris, quam Tethys, et ipse
Adria coeruleis visere gaudet equis.
- 55 O patria, o placidae iuga per florentia sedes,
O lustrata meis littora deliciis!
Ah quoties lepores campos agitavimus illis,
Saxaque sunt iaculis facta cruenta meis!
Ah quoties tenui relegens vada nota phaselo,
60 Instruxi assuetas piscibus insidias!
Scindentique undam, et praedans sub nocte trahenti
Cantibus Alcyones obstrepere suis.
At nunc turrigeris Augusta Perusia muris
Me tenet, ad Thuscae nobile murmur aquae;
- 65 Spectantem campos, et docti rura Properti.
O rura Aoniis invidiosa plagis!
Hic mihi commissae servantur iura palaestrae,
Discit et auspiciis multa iuventa meis.
Et modo Dardanosque ignes, populataque Graiis
70 Pergama, Romanam pandimus Iliada;
Et modo persequimur puppim Nasonis, et inter
Flemus inhumanos, barbara corda, Getas.
Tullius aut nostro Pisonem fulminat ore,
Aut pia pro trepidis ventilat arma reis.
- 75 Parce tamen, Thymbraeae parens, et parcite fasso,
Pieridumque chori, Castalidesque Deae,
Penelopa je čedna Odiseja krivila sporost,
30 Dok je dugo u noć prstima vezla svoj vez.
Često, bdijući, vezivu svome je primakla svijeću,
Tužaljke čuo se glas da joj je nevjeran muž.
Ipak, na pučini slanoj, dušom i jedrima stremeć
Prema Helionu, on prisilno zadržan bje.
- 35 Tako po olujnim valima tvoje putuje pismo
Bijesnoga mora taj zakon da nadvlada krut.
Tvoja ljubav je čvrsta; vjete krivim i vale,
Južni vjetar za sve moje je tužaljke kriv.
Hajde, dakle, dok srdžba na morskoj pučini kipti,
40 Neka mi dozvoli sad o tebi doznati još;
Neka misao barem poleti da zagrlj druga,
Neka poleti sad ona na zabranjen put.
Evo: prisutan meni ukazuješ ti se u duhu,
Poljem te očinskim već slijedim u odmoru tvom.
- 45 Kad ti poslova breme i brige dodiju teške,
U sjenoviti hlad sklanjaš od žege se ti,
Psecim lavežem širiš poljem i šumama nemir,
Tareš sa strelica krv nevinim rukama ti.
Daruje sad Montovjerna^a tebi ptice ko ulov,
50 Svoje divne sad ribe ti daruje Gruz^b,
Ili na ušću dvostrukog ti se zadržavaš toka
Umble^c plemenite, tog osojnog zaljeva sad.
Ures je ilirskog mora, vesela što će pohodit
Tetidu, Jadran sam plavetnih konja joj par.
- 55 O domajo, o vrhovi cvjetni po divnome kraju,
Žali, užitak što moj mnogoput pohodi vas!
O koliko sam zečeva gonio poljima onim,
Kamen što bacah ga tad svaki okrvavljen bje!
Morem koliko sam znanim u barčici brodio krhkoj,
60 Zamke za ribe sam tu obično spremao ja!
Dok se, lomeći vale, u sumrak sa ulovom vraćah,
Svuda se orio tad morskkih vodomara pjev.
Sad me kulama, zidem zadržava časna Perugia,
Toskanskoga k tom mora plemeniti šum;
- 65 Dok Propercija učenog promatram dobra i polja,
Zavidjet dobrima tim može i aonski kraj!
Povjerene mi škole ovdje me pravila drže,
Uči mnogi tu dak kojega nazdirem ja.
Čas o dardanskom ognju, o razaranju grčkom
70 Pergama predajem čas, rimskoj Ilijadi k tom.
Čas Nazonovu krmu slijedim i između Geta
Divljih oplakujem ja barbarsku njihovu čud.
Ili iz mojih usta na Pizona Tulije grmi,
Okrivljeniku il' on pruža spasonosni mać.
- 75 Smiluj se onom što priznaje ipak, Apolone oče,
Zborovi Muza i vi, kastalske božice sve:

^a Montovierna Collis prope Ragusium Coturnicum potissimum venatione celeberrimus.

^b Uno ab urbe eadem lapide insignis amoenissimarum villarum frequentia Portus.

^c Umbla maris sinus, in quo ad iusti paene fluminis magnitudinem fons in ipso littore e profundo telluris hiatus erumpens, obvio mari se immiscet servata longo tractu aquarum dulcedine.

^a Brežuljak Montovjerna u blizini Dubrovnika, osobito poznat kao lovište prepelica.

^b Luka udaljena milju od istoga grada, znamenita po mnoštvu nadasve ljupkih ljetnjikovaca.

^c Morski zaljev Umble, u kojem iz duboke raspukline na obalu šiklja izvor gotovo veličine rijeke i miješa se s okolnim morem tako da je još na dugačkom potezu sačuvana slatkoća vode.

Durum opus, ad vestros iuvenes perducere fontes;
 Turba ferox illa est, impatiensque regi.
 Malim ego Carpathiis cantum committere saxis,
 80 Et responsuris carmina verticibus.
 Malim Pieridas silvis tumulare repostis,
 Inter, et Armenias concinuisse tygres.
 Thracia florentemque umbram, et genus omne ferarum
 Vidit ad Orpheae currere fila lyrae.
 85 Vidit et Amphion, plectro dum ludit eburno,
 Thebas auditis surgere carminibus.
 At mihi qui faciles cantanti praebeat aures,
 Inter tot pueros unus, et alter erit.
 Quin etiam nugis fera turba intenta molestis
 90 Garrit, et indigno perstrepat alloquio.
 Adveniet tamen illa dies quae libera colla
 Vindicet, in viso surripiatque iugo,
 Et dabitur te, dulce caput, post longa videre
 Tempora, et assuetas tangere posse manus.
 95 Tecum sub patriae cantabimus arboris umbra,
 Crescet et arbitrio nostra Camoena tuo.
 Hanc mihi, Phoebae pater, post tot vigilata laborum
 Taedia sollicitis cursibus adde diem.
 Interea, exorata dabunt ubi flamina cursus,
 100 Leniat invisas littera crebra moras.

Posao mučan mladiće do vaših je voditi vrela,
 Gomila bijesna je to, ne da da upravljaš njom.
 Više bih volio pjesme pjevati karpatskom stijenju,
 80 Vrhovima što moj ipak će vratiti glas,
 Više bih volio Muze pokapat u šumi dalekoj,
 I to da pjevam sam armenskim tigrima čak.
 Čuti i cvjetna sjena, čuti i zvjerad svih vrsta,
 Orfejske lire kad zvuk zatitra strunama svim.
 85 Čuti to i Amfion bjelokošću trzajuć žice,
 Teba ustaje sva slušajući pjesama poj.
 Ali mene dok pjevam spremno slušati tko će-
 Među dječacima svim jedan il' dvojica su tek.
 Štoviše, divlja rulja što bavi se tricama glupim
 90 Brblja i govor prost njihov odjekuje svud.
 Ipak dan će doći koji će donijet slobodu,
 Omražen jaram taj s vrata će skinuti mog
 Bit će mi, ljubljena glavo, dano da vidim te nakon
 Dugog vremena, tad ruke ti pružit ću moć.
 95 S tobom ću pjevati u sjeni drveća svoje domaje,
 Moja Kamena će rasti, tvoj će je poticati sud.
 Daj, Apolone oče, da nakon tolikih tegoba
 Mrskih, zbog kojih bdjeh, brže mi svane taj dan.
 Dotad, čim putovanje mu izmoljen ubrza vjetar,
 100 Neka mnogi tvoj list čekanje lakša mi to.

Prevela Zrinka Blažević

II. ODE

AMB

/p. 42./

ODE I.

Positus erit hic in signum, cui contradicetur.
 (Luc. 2: 34)

Simeonis vaticinium.

Heu quot cruentis bella minacia
 Vomat sagittis! quot ferus impios
 Regnator Umbrarum sub imis
 Arma fremens Acherontis antris
 5 Ciet tumultus! pupule, pupule,
 Parentis ardor, dulce micantibus
 Rides ocellis et tenello
 Dulce tibi pudibundus ore
 Amor renidet, purpura parvulos
 10 Decora vultus pingit et aureas
 Jactat sagittas vel furentis
 Corda potens superare tigris.
 Sed heu nefastum quod scelus impius
 Detrectet orbis? quid furialibus
 15 Lymphata non ausum relinquat
 Mens stimulis Erebi que saevius
 Devota monstros? Te rabie petit
 Tellus rebelli; te fera barbaro
 Signum furori, te cruento
 20 Constituet furibunda ferro.

Vides ut alto vertice Golgothae

Tumultuosis sidera vocibus

Impellat et clavos trabales

Et rigidam Solime sub auras

/p. 43./

25 Crucem frementi subvehat impete?
 Vides Latini viribus Imperi
 Ensesque crudelesque flammas
 Perniciem gregis in supremam
 Tui parari? sanguinis hauriet
 30 Immane quantum Romulei solum
 Fatale regni, cum paternus
 Sanguineo fluet amne Tiberis?
 Theatra nostra caede madentia
 Pascent Leones: densa cadavera
 35 Raptata per campos cruenta
 Inficient sanie novales.
 Ast o, furentem pascis inanibus
 Scelestis votis impietas sitim;
 Stabit triumphatisque victrix
 40 Jura dabit Phlegetonte fuso
 Crux alma terris. Jam video genu
 Reges recurvo; jam diademate
 Duces verenti Caesaresque
 Sacra Deo dare thura nato.

3 DAD: *umbrarum*; 4 NSK: *ferens*; 44 DAD: *deo*.

AMB

/p. 43./

Ode II.

**Puer Jesus reges in antro venerabundos excipit.
Herodis impietas.**

Quid juvat solo, puer, o potentis
Arbiter mundi, latuisse in antro?
Quid juvat vili tenerum heu jacere
Corpus in herba?

/p. 44./

- 5 Non bene occulta patitur locari
Sede Majestas; bene nec supremum
Celat agrestes imitata cultus
Fascia numen.
Nescius condi micat inter umbras
10 Ignis; horrentes micat inter umbras
Luce majestas magis enitenti
Nescia condi.
En tibi campis stabulum colenti
Villicus cultor properat relictis
15 Sistit et dulci tibi dedicatum
Munus ab horto.
Fronte seu mihi placeat juvencus
Sive de caro grege poscis agnum;
Sentiunt numen tibi servientes
20 Bos et Asellus.
Quin et illustres nova stella primis
Exerit vultus Orientis oris,
Teque facunda puerum Tonantem
Luce fatetur.
25 Quam per horrentes nivibus geluque
Aspero calles sequitur suasque
Deserit gentes novus hospes, altas
Deserit urbes.
Fulget ignotis stabulum coronis
30 Seque miratur, tibi dum recurvo
Se genu sistunt et amica sacrant
Munera reges;

/p. 45./

- Munera Eoo properata Gangis
Litore et sylvae lacrimas Sabaeae
35 Et fluescentes Arabum beato
Cortice myrrhas.
Solutus, ah, saxis mage durus ipsis,
Solutus Hyrcana trucior leaena
Saevit Herodes ferus et scelesto
40 Te petit ense.
Impudens, venas potes in Tonantis
Stringere heu ferrum teneras cruentum!
Impudens, dextram potes immerenti
Spargere caede?
45 Sed nimis diro scelere aestuantem
Risit et tuta puer e Syene

"I, cruentatum, scelerate," dixit,
"Nunc cape ferrum."

NSK: Reges; 6 DAD: majestas; 20 DAD asellus.

AMB

/p. 45./

Ode III.

**Ad puerum Jesum, et Virginem Matrem pro
Episcopi N.N. salute**

Blande, qui castae, puer, in parentis
Accubans ulnis, teneras rosarum
Purpuras vincis placidoque lenis
Ore renides,

- 5 Corde si puro tibi dedicatas
Saepius laudes canimus levesque
Teximus cunas tibi vagienti
Mense Decembri,

/p. 46./

- Arbiter mundi puer o precamur
10 Praesulis nostri satis affluentes
Augeas annos valeatque caro
Cum grege Pastor.
Faustitas illo dominante curru
Finibus nostris stabili vegetur,
15 Et Quies et Pax et amica pleno
Copia cornu.
Annuas, nam te facilem sereno
Dulcis in vultu, puer alme, risus
Spondet et vabrae puerilis aetas
20 Nescia fraudis.
Diva formosi genetrix puelli,
Quae sacro Phoeben pede noctilucam
Comprimis, cujus pudibunda lambunt
Sidera frontem,
25 Si virescentes, apis ut Matina,
Vere regresso populamur agros,
Ut tibi multo niteant decori
Flore capilli,
Illius firmum metuat rapaci
30 Atropos stamen reseccare dextra,
Vivat o longum Pyllique regnet
Aemulus aevo.
Exulent morbi Rhodanumque durae
Quae lues urget famulata morti
35 Exulet nostris procul hinc ab oris
Praesule tanto.

/p. 47./

Annuas; nam te facilem puellis
Pendulae templis memores tabellae,
Spondet et carae genetricis alnum a-
mabile nomen.

1 NSK: *Puer, Parentis*; 9 NSK: *Puer, Mundi*; 12 NSK: *Grege Pastor, DAD pastor*; 15 DAD: *quies*; 21 NSK: *Genetrix Puelli*; 37 NSK: *Puellis*; 39 NSK: *Genetricis*.

AMB

/p. 47/

ODE IV.

De Divo Alexio in patriam redeunte.

- Heu quae furenti puppis ab aequoris
Jactatur unda? quem juvenem freto
Tumultuosus pellit Euris?
Nosco genas niveumque frontis
- 5 Nosco decorem. Parcite, parcite
Undae tumentes, pareite fluctibus
Austerque brumalesque Cauri
Dulce caput lacerare saevis.
- Audimur: altis detumet undique
- 10 Pontus procellis et Zephyrus levis
Penna tumescentes faventi
Mulcet aquas, Aquilonis iras

Iz pjesničkog opusa Bara Boškovića

- Longe retundens. Tuta per aequora,
Ridente caelo, currit et ostium
- 15 Portus Alexis patrique
Lene subit Tiberis per undas.
- Sed heu minaci saevior aequore
Tumultuosus bella furentia
Parat procellis et paterna
- 20 Matris amor viduaeque sponsae

/p. 48/

- Expectat aula. Quot lacrymas gena
Madente cernes! quot gemitus graves
Questusque crudelesque luctus
Corde bibes metuente frangi!
- 25 Virtus sed armis cedere nescia
Guttae cadentis te incolumem dabit,
Jam clara victrici perenne
Astra parant diadema fronti.
- 6: AMB: *undę*; 21 NSK: *lacrymas*.

Transkripcija i kritički aparat: Gorana Štepanić

III. OSTALE PJESME

Puer Iesus in templo oblatus

Carmen.

- Pande fores Superum, longos jam clausa per annos
Aetherei domus alta poli; sat prima Parentis
Crimina, sat laesi iustas deflevimus iras
Numinis. Optatae demum data copia pacis
- 5 Et primo haud impar sceleri jam vagit ad aras
Victima. Tu Genetrix (neque enim tentare recessus
Aonios, Cyrrhamque juvat), tua munera quando
Et Natum ante aras fata ad crudelia Patri
Permissum canimus. Tu numine, Diva, secundo
- 10 Plectra move et cytharam melioribus imbue lymphis.
Forte Palestinas, ubi frontem attollit in auras
Templum ingens augustum et sacro aeterna recessu
Flamma Arabum dona et fruges depascitur Indas,
Adstabat Simeon, Superum cui noscere fata
- 15 Posse datum et rebus mentem immiscere futuris.
Tum secum primaevae agitans dama ardua culpae
Astra fatigabat votis promissaque terris
Gaudia, nequidquam senio impellente, tueri
Optabat natumque annis praevertere Numen,
- 20 Qualis ubi campos premit Erigoneius ardor
Umbrarumque comae et moribunda rosaria pallent,
Finditur in rimas tellus imbresque morantes
Sollicitat votis et duro supplicat axi.
Cum subito ante oculos magnum et mirabile monstrum,
- 25 Visus apex Templi longo discedere tractu
Luminibusque iter ad sedem omnipotentis Olympi
Aeternasque aperire domos. Hinc Aliger axe
Delapsus medio paribus sese intulit alis,
Tum sic affari et dictis mulcere paventem:
- 30 "Vota movent Superos, nec inexorable Numen
Pectus habet: quod longa imo suspiria corde
Et madidae optavere genae, desiste precando,
Accipies; dabitur Natum adspexisse Tonantem
Amplexuque animum atque oculos explorare tuendo.
- 35 Jam castae in gremio Matris Bethlehem liquit
Antra Infans; jam sacro aderit nova victima Templo
Ultricem offensi dextram exarmare Tonantis
Morte sua et fatis se devovere futuris.
Namque, eheu! Solyma in magna quantum ille cruoris
- 40 Poenarumque dabit! quantos miseranda labores
Prolis ad aspectum et crudelia funera Mater
Perferet et quanto saturabit vulnera fletus!
Tu tamen eventus tantos atque impia saevae
Instrumenta necis, caelum jubet, ordine pande
- 45 Cuncta suo et maestas jam nunc cane Matris ad aures.
Ipsa libens mandata obeat natumque Parenti
Offerat in poenas: uno cadat hostia coepto
Et Puer et Genetricis amor." Sic fatus et omnes
Ante oculos mediis casus exponit in auris,
- 50 Qualis scaena solet variarum inducere rerum
Monstra alia ex aliis; pleno plebs laeta Theatro
Insidet artificisque stupet miracula dextrae.
Interea Genetrix Bethlaeo enixa sub antro
Infantem egregium celsa ad delubra ferebat
- 55 Aeterno oblatura Patri et lustralia secum
Dona aris gemina, patrio de more columbas.
Proh! Superi, quae forma oculis, quae gratia, quantus
Virgine pudor egregius colludit in ore!
Illam incedentem Sol ipse atque aureus axis

- 60 Et superi obstupere ignes; tecta omnia frontem
 Visa movere suam et venienti occurrere Tempa.
 Ut primum introgressa, aris sese obtulit altis
 Muneraque et pudibunda preces admovit amicas;
 Extemplo insuetum senior praecordia circum
- 65 Exarsisse ignes atque imis errare medullis
 Sensit et attonito similis trepidantia pandens
 Bracchia per turbas vultu clamabat anhelo:
 "Expectata venis tuaque optatissima terris
 Immensum superavit iter Pietas patrioque
- 70 Subsidium miseris jussit descendere Coelo.
 Ast heu! quanta moves pavidae praesagia menti,
 Parve Puer, Genetrixque! Animo fata, horrida fata,
 Et multo Solymam fluitantem in sanguine cerno:
 Nam quid ego insanum aggrediar memorare furorem
- 75 Regis Idumaei, et pollutas sanguine cunas,
 Lustratamque fuga Memphim, et Mareotica regna?
 Ecce dolum, saevosque parat Solyma improba funes
 Nocturnasque acies, formidandasque catervas
 Heu quali Ductore movet! Jam verbera sacro
- 80 Incumbunt tergo et longe atria pulsa resultant.
 Quantus io! attonitas fremitus circumsonat aures
 Clamantum! quanto strepit undique Golgotha plausu
 Attollentum altas inhonora ad funera querens!
 Tu tamen o ne cede malis, Natumque petenti
- 85 Adde, Patris ...

NSK: *Templo*, DAD: *Templo*; 2 NSK: *Poli*; 26 NSK: *Olympi*;
 41 DAD: *adspectum*; 46 NSK: *Natumque*, DAD: *Natumque*;
 57 DAD: *superi*; NSK: *Desunt multa*.

*Simeon in Pueri amplexu vita fungitur
 Phaleucium.*

- Ut Natum cupidis senex lacertis
 Amplexus gremio tremente pressit;
 Effusus oculosque, debilesque
 Spargens lacrimulis sinus, tenello
- 5 Affixit sinui, genisque mille
 Vultu basia mille blandienti
 Et rursus lacrimas gena madente
 Rursus basia blandiente labro
 Fundens, sic cupido est locutus ore:
- 10 "Avellor: vetulus perenne frigus
 Artus aggreditur. Reperta vita
 Aeterna est mihi jam, vale caduca."

DAD: *loquutus*

*Stella regio itineri Ducem se praebet.
 Ad Cynosuram.
 Adonium.*

- Ursa nivalis,
 Lucida coeli
 Flamma, tumentes
 Per maris undas
- 5 Ducere quassas

- Sueta carinas,
 Dum furibundus
 Perstreptit Auster
 Et ferus urget
- 10 Aeque Orion;
 I, licet, alta
 Conde nitentes
 Thetyde vultus,
 Teque sequenti
- 15 Distraxe plaustru.
 En novus ardet
 Aethere ductor,
 En nova signant
 Sidera cursus.
- 20 En agitatis
 Stella carinis
 Splendidiore
 Monstrat amicos
 Lumine portus.
- 25 Cernis, ut antri
 Rupe sub ima
 Pupulus infans
 Dulce renidens
 Matris in ulnis
- 30 Dulce micantes
 Volvat ocellos?
 Tutior illo
 Tegmine, nostro
 Portus amori
- 35 Panditur. Illic
 Laeta feroces
 Cymbula fluctus
 Spernet, hiantes
 Laeta procellas.

2 NSK: *Coeli*; 8 DAD: *auster*.

*Obtulerunt ei munera, aurum, thus et
 myrrham. Mat. c. 2.
 Anacreonticum.*

- Ut supplici sacratas
 Rex obtulit tenello
 Gazas manu Tonanti,
 Aurumque guttulasque
- 5 Thuris leves Sabaei,
 Tener abnuit puellus.
 Tum lacrimas amarae
 Vultu manus sereno
 Stringit tenella myrrhae:
- 10 Hanc ad sinus reducit,
 Hanc osculis labello
 Fovet usque blandienti;
 Gustatque respicitque,
 Iterumque blandienti
- 15 Hanc imprimat labello.
 Videt hoc parens, genisque
 In lacrimas solutis,

“Puer, ah! puer, parentis
 Jucunda spes amorque,
 20 Quid heu! quid,” inquit, “alto
 Fixum sinu retractas
 Vulnus? relinque gazam
 Nimis heu feram, doloris
 Memoremque luctuosi.
 25 Dabit haec, dabit nefastam
 Ori dapem cruento,
 Cum Golgotha sub alta
 Te Carnifex scelestis
 Trahet impius catenis.
 30 Nunc, si placent labellis
 Guttas tuis amarae,
 Has sume decedentes,
 Viden’, dolente vultu,
 Has, o puella, guttas.”
 35 Dixit, sinusque dulces
 Largo rigavit imbre.

3 DAD: *tonanti*; 16 NSK: *vidit...* *Parens*; 18 NSK: *Puer*;

Parentis; 34 NSK: *Puelle*; 35 NSK: *simulque*.

*Marinus cancer Christi Domini effigiem ex
 undis ereptam ad littus defert.
 Anacreonticum.*

Novi quid hoc stupentes
 It aequoris per undas
 Monstri? Quod ungue cancer
 Prope littus aestuosa
 5 Pondus reponit alga?
 Pendet rigente fixum
 Trabe numen, et cruentos
 Alludit unda vultus.
 Haec jam ergo dona reddis
 10 Quod ante margaritas,
 Gemmasque, conchulasque,
 Aequor, dabas nitentes?
 Si saepius cruentum
 Portabis, unda, numen,
 15 Gemmasque, conchulasque,
 Spemam libens nitentes.

4 AMB: *litus*; 7 NSK: *Numen*; 14 NSK: *Numen*

Transkripcija i kritički aparat: Gorana Stepanić

IV. EPIGRAMI

1. *Virgo Parens Divinum Infantem in Templo offert*

Sistit dum Puerum Genitrix ad Templa Tonantem
 Vagit et ante sacros victima tanta focos;
 Coelituum stupuere chori, mirataque munus
 Divinum tales ora dedere sonos:
 Aemulo jam Coelo Tellus fit; munere tanto
 Ipsum etenim Coelum quid dare majus habet?

3 - AMB, DAD - Caelituum; 5 - DAD - Aemula; AMB, DAD - Caelo; 6 - AMB, DAD - Caelum

2. *Simeon accepto in ulnas Deo Puero moritur*

Votorum pretium, longosque optata per annos
 Gaudia languentis dum capit ulna Senis;
 Quantus io! amplexu suspiria fundit amico,
 Lassat et in teneras oscula quanta genas!
 Optatosque premens morituro lumine vultus,
 Pertaesus miseram funere poscit humum;
 Forsitan optasset vitam; sed dulce putavit
 Esse magis, viso Numine, posse mori.

6 - AMB, DAD - funera

3. *Sydus Verbi Infantis index*

Proh stupor! aeterni Verbum immortale Parentis
 Mutum sub paleis, et sine voce jacet.
 Clamat io genus omne hominum, genus omne ferarum
 Perstrepat aura levis, perstrepat unda maris.
 Et nemorum latebrae, et celsi penetralia Coeli
 Lucida tam magni nuncia prodigii.
 Verbum etenim solo mutum dum conditur antro,
 Luce nova fas est astra vel ipsa loqui.

3 - AMB, DAD - clamet; 5 - AMB, DAD - caeli

1. *Majka djevica izlaze Dječaka Boga u hramu*

Majka kad djevica hramu dovede sina božanskog,
 Svetim oltarima dan, žrtvovan ispusti jauk;
 Mnoštvo se na nebu čudilo, s divljenjem gledalo kakav
 Od Boga predan je dar, stoga progovore tad:
 Zemlja već postaje takmac nebesima, od toga veći
 Kakav postoji dar od neba što nam je dan?

2. *Šimun, primivši u naručje Boga Dječaka, umire*

Ruka kad klonula starca dugo željenu radost
 Primi od Boga na dar, poklon za zavjet baš svoj,
 Jao, koliko uzdaha pušta u naručje drago,
 Cjelova kolik broj spušta na obraz taj mek!
 Milo mu lice umoran dotiče okom što gasne,
 Traži za ukop si svoj komad tek zemljice lak.
 Možda je mogao tražiti život, no smatraše sladim
 Moći umrijeti tad, kada je dobio Znak.

3. *Zvijezda - znamen Rijeci Djeteta*

Gledaj čudesa! Besmrtna riječ je vječnoga oca
 Nijema pod slamom sad, leži i ne pušta gas.
 Rod neka kliče sav ljudski, čitav životinjski svijet,
 Vjetar nek zahuči lak, morski nek zatutnji val.
 Uz to i gajevi, šume, te visoka modra nebesa,
 Glasnici svijetli su to, silnoga znamenja znak.
 Riječ dok nijema leži još skrta u samotnoj spilji,
 Svjetlost uz novu nek zvijezde nam govori lik.

4. *Vidimus stellam ejus Matth. 2.2.*

Posphore cede Polo, melior jam Stella Serenos
 Exeruit vultus, posphore cede polo.
 Aut celer Hesperio sydus demerge profundo,
 Aut potes Eoas rursus adire plagas.
 Inspecis? Occiduis Sol nascitur alter in oris,
 Et nova luce venit splendidiore dies.
 Dum niteat tam pulchra dies, vel nocte sub ipsa
 Qui tua sollicitet lumina nullus erit.

1 - AMB, DAD - phosphore; 2 - AMB, DAD - phosphore; 7 - DAD - pulcra

5. *Et stetit supra ubi erat Jesus. Ibidem.*

Ut stetit aethereas pendens nova stella per auras,
 Numinis optatos ut stetit ante Lares,
 Ad superas conversa plagas: vaga Sydera Coelo
 Currite, et astriferas pergite rite vias;
 Si tantum peperit fortunatissima Solem,
 Haec Coelum Tellus, haec mihi dixit, erit.

AMB, DAD - erat; 3 - AMB, DAD - caelo; 6 - AMB, DAD - caelum

6. *Ecce Magi ex Oriente venerunt. Ibid.*

Vix bene, Sydereo micuit novus ardor in axe,
 Explicuitque suas lucida Stella faces,
 Aurorae sedes, Nabathaeaque regna relinquunt,
 Et veniunt celeres ex Oriente Magi.
 Res nova! turbatis solitus dare lumina terris
 Olim Oriens, aliam nunc petit ipse diem.

7. *Et procidentes adoraverunt eum. Ibid.*

Laurigeros stupeat Mavortia Roma triumphos,
 Actaque per medias celsa trophaea vias;
 Aut Marium niveo Capitolia scandere curru,
 Dum fremit invisas ante Iugurtha rotas;
 Aut vincla invito mordentem Persea dente
 Ire triumphales Consulibus ante pedes.
 Ad tua tergeminos plus est vestigia Reges,
 Blande puer, famulo procubuisse genu.
 Non bene sanguineis emittur reverentia telis;
 Quae venit in paleis gloria vera venit.

4 - AMB, DAD - Iugurtha

8. *Deipara omnis expers maculae vulgari se subjicit lustrationi*

Candidior vernis rident quae lilia campis,
 Purior hiberna quae cadit axe nive,
 Temppla tamen casto quaerit lustralia gressu
 Parthenis, et tantas accipit ara preces.
 Quae majora putas? laesi sine labe pudoris
 Matrem vulgares non habuisse notas;
 Vel cum sydereis superaret casta nitores
 Lustrandos sacris supposuisse sinus.

naslov - DAD - subiicit; 7 -DAD - quid

4. *Vidjesmo njegovu zvijezdu*

Ostavi, Danice, svod, već bolja je od tebe Zvijezda
 Podala licima sjaj, ostavi, Danice, svod.
 Kao okretna zvijezda u zapadne zadi dubine,
 Ili se vrati ti, istočni nadi svoj sprud.
 Razmišljaš? Drugo se sunce rada na zapadnom žalu,
 Dolazi novi sad dan, jači je svjetlosti sjaj.
 Nitko se brinuti neće ni tvoje gledati svjetlo,
 Čak ni kada je noć, onaj dok postoji dan.

5. *I zaustavi se povrh mjesta gdje bijaše Isus*

Otkad se nova visoko na nebu pojavila zvijezda,
 Stala pred božji je dom, žudnjom što prožima sve.
 Stremeci prema visinama: jurmite besciljne zvijezde,
 Nebom i žurno svud svoj sjajni pronađite put.
 Bude li blažena djevica rodila Sunce i Zemlja
 Nebom će postati sva, - takva je njezina riječ.

6. *Gle, mudraci se s Istoka pojavise*

Tek što nova je svjetlost obasjala zvjezdano nebo
 Zvijezda dala je sjaj, pustila svoju je luč.
 Kraljevstvo Nabateje napuštaju, sjedište zore,
 S Istoka dolaze sad kraljevi, brzaju već.
 Novost! Obično Istok nekoć je davao svjetlost
 Nemirnim zemljama, sam novi sad zahtijeva dan.

7. *Padnu ničice i poklone mu se*

Pobjedi lovoronosnoj, uzvišenom trofeju,
 Nošenom uokol svud, Martov nek čudi se Rim;
 Ili kad Marije ide na Kapitol kolima bijelim,
 Čuje Jugurtin se jauk, mrzak mu kogač je taj.
 Ili kad Perzej hoda ispred konzula slavnog
 Okov baš osjeća tvrd, nerado grize ga zub.
 Ipak, više je od tog kad kraljevi ponizno kleče
 Ničice pred tobom tu, umilni dječake moj.
 Poštovanje ne možeš kupiti krvavim mačem,
 Istinska slava je ta, slama kad pokriva nju.

8. *Bogorodica bez ikakva grijeha sebe podvrgava uobičajenom očišćenju*

Makar bjelja no proljetna polja što ljljanom cvatu,
 Čišća no zimski nam snijeg s neba kad zapadne on,
 Blažena djevica ipak s molitvom dođe k oltaru,
 Korak njezin je čist kojim je zašla u hrām.
 Što je od ovoga veće: to što bezgrešna majka
 Nije imala znak - biljeg za oskvrnut stid;
 Ili što očišćenju preda vlastita njedra,
 Premda prečista sva nadvisi zvjezdani sjaj.

9. *Virgo Parens legi, qua non tenebatur, obtemperatura Templum subit*

Pande fores Superi Domus optatissima Coeli,
 Jam longo clausas tempore pande fores;
 Prima Parens vetita decerpit ab arbore pomum
 Adversata alto Numinis imperio:
 Altera nunc Genitrix Natum oblatura tonanti
 Templa subit celeri non sibi iussa gradu.
 Ut multum abstulerit primaevae crimine culpae,
 Illa parens caelo, plus tamen ipsa dedit.
 naslov - DAD - optemperatura; 1 - AMB, DAD - caeli

10. *D. Xaverius decem annis Indias universas ad Christi fidem reducit*

Hic ubi celsa pio consurgunt Templa Tonanti
 Araque sacratum plurima munus habet,
 Dona per incertas ardebant impia flammis,
 Et Delubra pio non adeunda pede:
 Hic ubi divinum facilis sonat India nomen,
 Audierat laudes turpis Amida suas.
 Qua fugit e vasto Mahomas Oriente fugatus
 Splendebat nullo lumine vera Fides.
 Confer opus, messesque decem; facere ipsa putabis
 Aut unam, aut hominis non potuisse manum.

11. *D. Xaverius amissam a marino Cancro Crucem recipit*

Terge genas, miseris quid sydera questibus urges,
 Humentes lacrymis, Xaveri, terge genas.
 En revehit famulo lymphis mirantibus ungue
 Ad tua quaesitas littora Cancer opes.
 Et jactura juvat. Si sic redit, utile damnum
 Numinis effigies ut raperetur erat.
 1- DAD - quaestibus; 2 - AMB, DAD - lacrimis; 3 - DAD - limphis

12. *D. Alexius a Beatae Virginis Effigie laudatus Edessa fugit*

Marmorea sacrae patefactus imagine Matris,
 Nulla mora est, laudes effugis ipse tuas.
 Perque procellosas ventis crepitantibus undas
 Irato tradis vela ferenda mari?
 Siste ratem, portus repetat tua cymba relictos;
 Crede mihi, celeri nil agis ipse fuga.
 Namque ubicumque fugax versaberis haec tua virtus,
 In laudes vertet saxa vel ipsa tuas.

13. *Divus Alexius in Patria domo non cognitus*

Flet Natum Genitrix raptum flet sponsa Maritum,
 Nec caret haec Nato, nec caret illa viro;
 Luget amans Genitor, Prolemque requirit ademptam
 Dum tamen in Patria clauditur ipsa Domo.
 Quae nox tanta premit miseris caligine mentes!
 I nunc et renuas dicere: caecus amor.

9. *Djeвица majka ulazi u hram s namjerom da se pokori zakonu kojega se nije morala držati*

Vrata otvori sad daj, o dome žudeni neba,
 Predugo zatvoren bi, vrata otvori sad daj;
 Prva je majka usprkos zabrani jabuku brala,
 Premda joj previšnji Bog izriječkom zabrani to.
 Druga sad majka, noseći sina da prikaže Bogu,
 Ulazi voljno u hram, koračaj njezin je brz.
 Iako velik je prva nebu zadala zločin,
 Prvotni bješe to grijeh, druga još više mu dâ.

10. *Sveti Ksaverski u deset godina privodi čitavu Indiju Isusovoj vjeri*

Ondje gdje niču sad visoki hramovi blaženom Bogu,
 Gdje je oltara niz, služba gdje sveta mu bi,
 Ondje su bezbožni darovi gorjeli nevjernim plamom,
 Nije smio u hram kročiti pobožan svât.
 Ondje gdje imenom Božjim odzvanja Indija plodna,
 Pohvale sramotne ču sebi Amida u čast.
 S istoka širokog išao kud je u bijegu Muhamed
 Nigdje ne zasvijetli plam istinske vjere na tren.
 Deset poredi žetvi s djelom velebnim ovim:
 Misao jedina jest: čovjek to nije već Bog!

11. *Sveti Ksaverski prima od morskog raka izgubljeno raspelo*

Obraze obriši ti, od suza, Ksaverski, vlažne,
 Oči uništava plač, obraze obriši ti.
 Evo kroz čudesno čistu vodu klijestima ropskim
 Blago željeno rak donosi tebi na žal.
 Drag je tako gubitak izgubljenog raspela:
 Šteta je korisna ta, tako kad vraća ga rak.

12. *Pošto ga je pohvalio Djevičin kip, sveti Aleksij bježi iz Edese*

Djevičin mramorni kip razotkrio kada je tebe
 Odmah ti pobježe sam, hvale da ne slušaš glas.
 Zar ćeš doista predati lađu pobješnjelu moru,
 Ondje gdje olujni val diže uz silan se šum?
 Lađu zaustavi, napuštenim se lukama vrati!
 Vjeruj mi, ništa ti brz ne može pomoći bijeg.
 Gdjegod se nadeš u bijegu ova tvoja vrlina
 Stijene okrenut će čak pohvalom tebi u čast.

13. *Sveti Aleksij neprepoznat u očinskom domu*

Plače majka za otetim sinom, zaručnica za mužem,
 Premda postoji sin, jednako kao i muž;
 Žali premili otac tražeći oteta sina,
 Sinu u isti taj mah zatvor je očinski dom.
 Kakva je tmina koja zastire umove jadne!
 Morat ćeš priznati sad: slijepa je ljubavi moć.

14. Ad Longinū Lancea Christi latus fodiētem

Perfodis heu! rigido pendentia pectora ferro,
 Et lacerat sacrum perfida dextra latus,
 Cum subito depressa gravi tua lumina nocte
 Optatam referunt, qua caruere, diem.
 Ah potius nunc claude oculos, Longine, furentes,
 Ne rigidum dextrae cernere possis opus.
 Vel si forte iuvat, geminum cape lumen, ut inde
 Expiet infandum lacrima missa nefas.

DAD - bez naslova; 5 - AMB, DAD - furentes

15. In idem argumentum

Languet amans Numen, rigido cum perfida ferro
 Mortua transfigit pectora caeca manus.
 Illa etenim, nisi tunc oculo caruisset utroque,
 Perficere heu! saevum non potuisset opus.

DAD - bez naslova

16. Ad Jesum Christum e Cruce pendentem

Quo nitor, et rosei pulcherrima gratia vultus,
 Quo charis e roseis fugit amica genis?
 Aurati squallent per saucia tempora crines,
 Horridaque effuso sanguine barba riget.
 Pallent extincti morituro lumine ocelli,
 Vincere sidereas qui potuere faces.
 [Hoc igitur nostrae peperit tibi cura salutis?
 Hoc potuit sacro in pectore noster amor?]
 Sed si noster amor tanti tibi causa doloris,
 Hoc mage pulcher eris, quo mage turpis eris.

DAD - bez naslova; 7 i 8. - nema u NSK

17. In summa Annonae caritate Balneoregii Illustrissimus Praesul ingenti erogata pecunia publicae calamitati occurrit

Terrifico malesuada Fames quatit arva flagello,
 Invida nec solitas terra ministrat opes.
 Illius officium clementia Praesulis implet,
 Ipsaque, quod populis subtrahit illa, dedit.
 Dumque suas largitur opes, et pabula donat,
 Pastorem et verum se probat esse Patrem.
 Pulsa Fames nostris aeternum cedet ab oris;
 Jam bene munificas jam timet illa manus.

18. In laudem urbis N.N.

Quod tua praeteriti siluerunt nomina Vates,
 Et numerat dotes pagina rara tuas,
 Non fuit adversae gravis haec injuria famae,
 Ne dubita, nihil hinc unde queraris habes.
 Vulgares peritura petant encomia muri,
 Et magnum levibus nomen ab historiis.
 Cum superes alias, Urbs felicissima, terras,
 Fama, mihi credas, te cupit ipsa loqui.

DAD - bez naslova;

14. Longinū, koji je probō kopljem Kristove slabine

Probadaš jao, raspete grudi oružjem čvrstim,
 Nevjernom desnicom ti razdiraš sveti mu bok.
 Očima tvojim koje duboka je zastrla tama
 Brzo se željeni dan vratilo, oduzet vid.
 Mahnite oči, Longine, sklopi radije sada
 Zato da ne vidiš sam okrutne desnice čin.
 Ako pomaže možda, oslijepi oba si oka,
 Tim se potakni na plač, užasan očisti grijeh.

15. Na istu temu

Bog je klonuo mili kada oružjem kletim
 slijepa, nevjerna pest probola na smrt je grud.
 Tada da nije ona bez oba ostala oka,
 ne bi dovršiti, oh, mogla taj okrutan čin.

16. Isusu Kristu razapetom na križu

Kuda pobježe sjaj i ljupkost svježega lica,
 Kud li se dade u bijeg milost što krasi mu lik?
 Zlatna kosa slijepljena pada po krvavu čelu,
 Brada mu grozna je sva, lijepi je skorena krv.
 Već mu zamire vid i blijede ugasle oči
 Nekoć su imale moć nadići zvjezdani sjaj.
 Zar ti pribavi ovo briga za naše spasenje?
 Dotle je u srcu tvom dovela ljubav spram nas?
 Ako je uzrok tolike boli u ljubavi za nas,
 Bit ćeš još više lijep što ti je ružniji lik.

17. Kad je u Bagnorei zavladala strašna nestašica žita, uzvišeni je biskup pritekao upomoć razdijelivši golemu svotu novca narodu u nesreći

Očekivanu žetvu na poljima ne daje zemlja,
 Udara strahotni bič, pustoši zlokobna glad
 Zemljinu dužnost obavlja biskup blagošću svojom,
 Pribavlja narodu sam što mu je uzelo tlo.
 Dijeleći svoje bogatstvo i na dar dajući hranu
 Istinski dao je znak: pastir i otac je on.
 S naših obala odlazi glad odagnana vječno,
 Velikodušne nju ruke je postalo strah.

18. U pohvalu grada N.N.

To što tvoje su ime prešutjeli pjesnici drevni,
 Tvoje što rijedak tek zasluge spominje list,
 Nepravdi ovoj nije uzrok nesklonost slave,
 Sumnju odagnaj tu, žališ se pogrešno baš.
 Tražite, gradovi prosti, za svoje zidine hvale,
 Nestalan njima je vijek, povijest je nestalna sva.
 Ti nadvisuješ, grade presretni, ostale zemlje:
 Slava želi da sam o sebi kažeš nam riječ.

19. De sancto Martyre N.N.

Dum staret rigida religatus in arbore Martyr,
 Lassaretque feras plena pharetra manus,
 Ad circumfusas converso lumine turmas
 Impavido tales edidit ore sonos:
 Eja agite, immisiss corpus laniate sagittis,
 Et feriant cupidos barbara tela sinus.
 Si tamen ulla fides, huic tantum parcite cordi,
 Divini locus hic vulnus amoris habet.

DAD - bez naslova

20. De sancta Virgine N.N. a flammis non laesa

Urite virgineum furbunda incendia pectus,
 En ruit in medios sponte cremanda focus.
 Fallor? an amissis languescunt viribus ignes,
 Perdidit et robur territa flamma suum?
 Fallor? an a nullo virgo violabilis igne
 Paestanas inter se putat esse rosas?
 Scilicet ad tantos generosae virginis ausus
 Credibile est, ipsas obstupuisse faces.

DAD - bez naslova; 5 - AMB, DAD - igni

21. Moyses aquam e silice educens

Arebat longo Isacidum Gens torrida ab aestu,
 Nec Terra optatas nec dabat axis aquas;
 Virga Paretonio toties trepidata Canopo,
 Et nimium rubro cognita Virga Mari,
 Vix tetigit rigidae durissima marmora rupis,
 Protinus illimi prosilit unda pede.
 Quis stupor est, dulci rupem fluxisse liquore?
 Mirarer jussas si renuisset aquas;
 Paruerint toties tantis cum flumina jussis
 Fluctibus et famulis aequor, et ipse Polus.

DAD - bez naslova

22. Ad Cecilianum crinibus nimis studentem

Quid miseris torques ferro candente capillos,
 Et vexas proprias, Ceciliane, comas?
 Si tibi formosos crines Natura negavit,
 Crinibus est vultus turpior iste tuis.
 Ergo age, tolle faces, flammis vel desine crines
 Urere, vel turpes aptius ure genas.

DAD - bez naslova

23. Ad Rullum Potorem

Rulle, bibis vini quantum vindemia pleno
 Non premit autumnno; tu tamen usque sitis;
 Quantum lassati nocte adventante Coloni
 Vix biberent centum; tu tamen usque sitis;
 Quantum nec cellae, quantum nec dolia lato
 Plena sinu capiunt; tu tamen usque sitis;
 Cum nequeant tot vina sitim tibi poto levare,
 Unda, mihi credas, una levare potest.

DAD - bez naslova

19. O svetom mučeniku N.N.

Dok je na drvu čvrstu mučenik visio svezan,
 Teret dok okrutnim bi rukama tobolac pun,
 Pogled svrne na čete oko sebe rasute svuda,
 Pa im progovori tad hrabru, bez bojajzni riječ:
 Napetim strijelama, hajde, rastrgajte mi tijelo,
 barbarskog oružja mjed neka mi razdere grud!
 Ako imate ikakve vjere, poštedite srce:
 Krije u rani se toj ljubav božanska i moć.

20. O svetoj djevici N.N. netaknutoj plamenom

Mahniti plameni, spalite grudi djevice ove,
 Svojom baš voljom, gle, srlja u oganj i dim.
 Varam se? Slabi li vatra svoju izgubivši snagu,
 Gubi li uplašen plam svoju nekadašnju moć?
 Varam se? Smatra li da je sred ruža ona iz Festa
 -Djevica kojoj taj plam ne može nanijeti zla.
 Smionost djevice ove plemenite velika bješe,
 Nad njom se sama čak zublje zapanjila luć.

21. Mojsije dobiva vodu iz kamena

Narod je Izakov žedan, jer dugo već traju vrućine:
 Niti mu nebo ni tlo ne daju željenu kap.
 Štap koji bezbroj puta je plašio afrički Kanop,
 Štap što predobro zna mora već Crvenog žal,
 Tek što dotakne stijene čvrste najtvrdi mramor,
 Odmah potekne kap, osta neokaljan trag.
 Kakvo je čudo što slatka je voda tekla iz stijene?
 Da je kazala ne, čudio ja bih se tom,
 Kad su toliko puta naredbu slušale rijeke,
 More, te pokorni val, uz njih i nebeski svod.

22. Cecilijanu koji se odviše brine za svoju kosu

Čemu vlastitu kosu mučiš kovčgalom vrućim
 Jadan baš mrcvariš pram, Cecilijane, ti, svoj?
 Priroda uskrati tebi lijepu, dražesnu kosu:
 Ružniji negoli vlas, jedino obraz je tvoj.
 Prestani paliti kosu plamenom toplim i ognjem:
 Spaliti pruružni lik postupak bolji je još.

23. Pijancu Rulu

Više no berba u jesen, Rule, donosi vina
 Možeš popiti ti, jednako muči te žed;
 Više no popije sto od rada trudnih seljaka,
 Dok im nadolazi noć, jednako muči te žed;
 Više no bačve može obujmiti široki prostor,
 Čak i čitava kljet, jednako muči te žed.
 Kad ti žed ublažiti ne može vino toliko,
 Vjeruj mi, voda je ta koja ublažava nju.

24. Ad Discipulum calamo in Schola pingentem

Dum pandit veterum Praeceptor carmina Vatum
 Discimus et culto cum Cicerone loqui,
 Negligis illustres facundae Palladis artes,
 Pingitur et calamo pagina multa tuo.
 Nunc tibi clamosis natat improba pluma sub undis,
 Nunc asinum laxis perficis auriculis.
 Si placet, excelsa tibi cantat in arbore cornix,
 Si placet, in charta sordida pallet anus.
 Omnia cum pingas mirari desine tandem,
 Iulle, manus virgam tingere saepe tuas.
 DAD - bez naslova; 10 - DAD - pingere

25. De Equo Gaji Caligulae Imperatoris creato Consule

Collegam quod Consul equum sibi Gaius addit,
 Quis stupeat? socium gaudet habere parem.
 DAD - bez naslova

26. In idem argumentum

Consulis ad stabulum fascēs properate Latini,
 Et capiat Dominum sella curulis equum,
 Et trabēata novo cernatur bellua fastu
 Per fora, per medias dicere jura vias.
 Quid, Romane, doles? Gajo sub Principe quidquid
 Terra ferat monstri, jam tolerare queat.
 DAD - bez naslova; 6 - AMB, DAD - potest

27. Ad Zoilum continuo, sed male canentem

Quidquid agis longo, commisceas, Zoile, cantu,
 Fundis et ingratos nocte dieque sonos;
 Dulcius ignava Sileni vector in umbra
 Cantat, et in mediis Rana coaxat aquis;
 Dulcius aestivae rumpunt arbusta cicadae,
 Horrendumque canit Noctua dira melos.
 Orphea te tamen ipse putas superare, Linumque,
 Credis et ad cantus saxa movenda tuos.
 Crede quidem, nam ni mi obtundere desinis aures,
 Et ligna, et lapides in tua terga ruent.
 DAD - bez naslova

28. De N.N.

Depulit ut sinui tela intentata Paterno,
 Territaque est dirae cuspis iniqua manus,
 Servati amplectens Natus pia colla Parentis,
 Dixit ad aeternos talia verba Deos:
 Nil queror, o Superi, mutulatae incommoda linguae,
 Et toties ori verba negata meo.
 Si tantis fuerant redimenda silentia linguis,
 Dulce fuit nimium non potuisse loqui.
 DAD - bez naslova; 7 - AMB, DAD - verbis

24. Učeniku koji perom crta u školi

Učitelj tumači pjesme pjesnika dobrih i drevnih,
 Ciceronovu riječ - govor poučava fin.
 Ne mariš puno za rječitost, sjajna umijeća Palade,
 Potezom pera tvog iscrtan mnogi je list.
 Neposlušno čas perce pliva po valima šumini,
 Časkom dovršavaš ti mage dugouhog lik.
 Ako poželiš, gavran na visokom drvetu pjeva,
 Ako poželiš, za čas staričin obraz je blijed.
 Crtanjem dok se baviš, prestani čuditi se, Jule,
 Često što šiba će tvoj plavim obojati dlan.

25. O konju cara Gaja Kaligule koji je izabran za konzula

Čudiš se konzulu Gaju što uzme za sudruga konja.
 Njemu veselje je baš podjednak da mu je drug.

26. Na istu temu

Brzo, Latini, donesite faske pred konzulsku štalu,
 Neka Gospodin nam Konj kurulski zauzme tron.
 Neka se vidi kako u odori ohola zvrjeka
 Dijeli ulici red, iznosi pravdu na trg.
 Nemojte, Rimljani, kukati: mora se podnijeti lako
 Svako čudovište baš koje nam odredi car.

27. Zoilu koji neprestano, ali loše pjeva

Zoile, štogod radiš, popračujes dugačkom pjesmom,
 Neljubak njezin zvuk odzvanja noć svu i dan.
 Silenov magarac slade pjeva dokon u sjeni,
 Sladi je žabin glas dok barom širi se svud.
 Slade je cvrčanje cvrčka dok pobija raslinje ljeti,
 Sladi je zlokobni ćuk, strašni kad čuješ mu pjev.
 Ipak se, Zoile, smatraš od Lina i Orfeja boljim,
 Vjeruješ čak da i hrid pokreće ljupki ti glas.
 Ako ne prestaneš ipak bukom mi glušiti uši,
 Drvlje i kamenje sve srušit ću tebi na vrāt.

28. O N.N.

Pošto odmakne oružje strašno s očevih grudi,
 Pošto zadrži nož, opasan zatomi bijes,
 Primi u zagrljaj nježno od smrti spašena oca
 I progovori riječ besmrtnim bozima sin:
 Ne žalim ništa, boži, gubitak jezika svoga
 Niti što jednom je još otet mi govora dar.
 Ako je trebala tako vraćena biti tišina,
 Ugodno bilo je već nemati govora moć.

Transkripcija, kritički aparat i prijevod: Tamara Tvrković

Kratice:

AMB - Arhiv Male braće u Dubrovniku

DAD - Državni arhiv u Dubrovniku

NSK - Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu